

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **JUDr. Ľ.**, bývajúceho v Košiciach, A., v súčasnosti v Košiciach, W., zastúpeného JUDr. Z., advokátkou v Košiciach, G., proti odporkyni **G.G.**, bývajúcej v Košiciach, A., zastúpenej JUDr. J., advokátom v Košiciach, H., **o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode**, za účasti **B.**, nar. 3. júna 1997, bývajúceho v Košiciach, A., vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 27 P 223/2013, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. septembra 2015, sp. zn. 8 CoP 130/2015, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 30. septembra 2015, sp. zn. 8 CoP 130/2015 vo výroku o výživnom pre B. a vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia mu vec vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom z 21. januára 2015 č. k. 27 P 223/2013 – 183 manželstvo účastníkov Ľ. a G.G. uzavreté 15. augusta 1992 rozviedol. Na čas po rozvode zveril v tom čase maloletého B. do osobnej starostlivosti matky. Rozhodol, že obaja rodičia majú právo maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok. Navrhovateľovi určil vyživovaciu povinnosť na v tom čase maloletého B. vo výške 130 eur mesačne, ktoré mu uložil platiť vždy do 10. dňa v mesiaci vopred k rukám matky od právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva účastníkov do budúcnosti. Vychádzal zo zistenia, že manželstvo účastníkov je trvale a vážne rozvrátené, a preto je potrebné ho rozviesť. Na čas po rozvode manželstva zveril vtedy maloletého B. do osobnej starostlivosti odporkyne, pretože aj doposiaľ bol v jej starostlivosti a s navrhovateľom neprejavil záujem sa stretávať. Výživne

určil vo výške, ktorá je primeraná potrebám dieťaťa, ktoré navštevuje druhý ročník stredného odborného učilišťa automobilového, ako aj možnostiam navrhovateľa. Tento je dobrovoľne nezamestnaný od roku 2002, nepožiadal o dávky v hmotnej núdzi, žije z finančných prostriedkov, ktoré má zo svojej činnosti týkajúcej sa automobilov. Je vyučený automechanik a pracoval u svojho otca v autobazáre, pričom zároveň bol vedený aj vo firme Dadyler s. r. o. ako zodpovedný zamestnanec. Aj keď sa prevádzka tejto firmy nevytvorila, navrhovateľ platí odvody do zdravotnej poisťovne. Navrhovateľ je schopný z rôznych nešpecifikovaných činností, ktoré dlhodobo vykonáva, prispievať na výživu svojho syna sumou 130 eur mesačne. Je otcom aj plnoletej dcéry G., ktorá študuje na vysokej škole, avšak na jej výživu ničím neprispieva. Výrok o trovách konania bližšie neodôvodnil.

Na odvolanie navrhovateľa ako aj odporkyne Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 30. septembra 2015, sp. zn. 8 CoP 130/2015 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o rozvode manželstva účastníkov, vo výroku o vyživovacej povinnosti navrhovateľa voči plnoletému B. a vo výroku o trovách konania (§ 219 ods. 1 O. s. p.). Zastavil konanie o zverení B. do osobnej starostlivosti odporkyne. Vychádzal zo zistenia, že nemožno očakávať obnovenie manželského spoluzitia účastníkov a stotožnil sa so skutkovými zisteniami i právnymi závermi súdu prvého stupňa vo vzťahu k rozvodu manželstva účastníkov. Vzhľadom na to, že syn účastníkov konania B. dovŕšil plnoletosť 3. júna 2015, teda pred rozhodnutím odvolacieho súdu, bolo zastavené konanie o zverení tohto dieťaťa účastníkov do výchovy odporkyne v zmysle § 104 ods. 1 O. s. p. Odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvého stupňa, pokiaľ ide o výživné vo výške 130 eur mesačne. Ak sa tvrdený príjem javí ako nepravdivý, je povinnosťou súdu prihliadnuť na celkové majetkové pomery účastníka, a teda na tzv. potencialitu príjmov vo vzťahu k jeho zjavne nevyužitým schopnostiam. Pre určenie výšky vyživovacej povinnosti nie je smerodajné, koľko si rodič prácou zarobí alebo či pracuje. Potenciálny príjem nie je to, čo skutočne zarába, ale to, čo objektívne je možné, aby zarobil so zreteľom na svoj vek, zdravotný stav a kvalifikáciu. Vychádzajúc zo skutkového stavu, ktorý správne zistil už súd prvého stupňa, dospel odvolací súd k záveru, že pomery navrhovateľa sú lepšie ako ich prezentoval v priebehu konania, najmä so zreteľom na to, že navrhovateľ si svoje životné náklady zabezpečuje aj v čase, keď nemá žiaden oficiálny príjem a nie je evidovaný ani na úrade práce.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ, a to len proti výroku o určení jeho vyživovacej povinnosti vo vzťahu k B.. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti ako aj rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ust. § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. t. j., že sa mu postupom oboch súdov odňala možnosť konať pred súdom. Prvostupňový ani odvolací súd mu nedoručili viacero podaní odporkyne, a to predovšetkým vyjadrenie k odvolaniu, ktoré podal proti rozsudku súdu prvého stupňa, ako aj ďalšie listinné dôkazy, ktoré do spisu odporkyňa založila a z ktorých súd prvého stupňa vyvodil svoje skutkové zistenia. Konajúce súdy mali povinnosť všetky tieto podania navrhovateľovi doručiť aj s prílohami, aby bola zachovaná rovnosť procesných strán a zásada kontradiktórnosti konania. Keďže súdy túto povinnosť opomenuli, nie je možné konanie, ktoré pred nimi prebehlo, považovať za spravodlivé. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi vytvára stav nerovnosti v konaní pred súdom. Navyiac rozhodnutie súdu prvého stupňa vo vzťahu k určeniu výživného pre B. nie je dostatočne odôvodnené, je nepreskúmateľné a táto okolnosť zakladá taktiež vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., pretože navrhovateľ nemá možnosť účinne sa brániť vo vzťahu k nepreskúmateľnému rozhodnutiu súdu. Dovolanie odôvodnil ust. § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p. t. j., že v konaní došlo k inej vade, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. V tomto smere poukázal na to, že súdy vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotili, najmä pokiaľ ide o posúdenie jeho možností a schopností platiť výživné na syna B.. Táto okolnosť mala potom za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, pokiaľ ide o výšku výživného.

Odporkyňa navrhla dovolanie ako neprípustné odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu len v prípadoch, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Dovaním navrhovateľa napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudkov uvedených v § 238 ods. 1 a 3 O. s. p. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O. s. p.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku (§ 238 O. s. p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 ods.1 O. s. p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 ods. 1 O. s. p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. b/ až e/ a g/ O. s. p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania navrhovateľa preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Navrhovateľ v dovolaní namieta (okrem iného), že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – pozri napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

V zmysle článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo a verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávisle a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach a záväzkoch.

V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane.

Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

V tejto súvislosti je potrebné vychádzať z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESLP), vo veci T. proti Slovenskej republike z 13. januára 2015 (sťažnosť č. 17127/12) z ktorého vyplýva, že vyjadrenie účastníka konania vo veci (vrátane vyjadrenia k opravnému prostriedku protistrany), ktoré obsahuje riadnu právnu a skutkovú argumentáciu, je potrebné považovať za také vyjadrenie, ktoré je potrebné subsumovať pod požiadavku, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o ňom a eventuálne sa k nemu aj vyjadriť. Z predmetného rozhodnutia, ako aj z ďalšej judikatúry ESLP vyplýva, že konkrétny význam dotknutého vyjadrenia je málo dôležitý, keďže je na účastníkoch konania, aby posúdili, či si dokument vyžaduje, aby sa k nemu vyjadrili alebo nie. Zároveň ESLP v predmetnom rozhodnutí konštatoval, že nedoručenie vyjadrenia protistrany k opravnému prostriedku podanému sťažovateľkou v jej veci proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa je porušením článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

V predmetnej právnej veci došlo k rovnakej procesnej situácii, nakoľko navrhovateľ podal odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo 21. januára 2015 sp. zn. 27 P 223/2013 a odporkyňa podala vo vzťahu k tomuto odvolaniu svoje vyjadrenie (č. l. 194) obsahujúce riadnu skutkovú a právnu argumentáciu z 21. marca 2015, ktoré bolo na súd prvého stupňa doručené 23. marca 2015 avšak protistrane, t. j. navrhovateľovi ako odvolateľovi doručené nebolo, z čoho vyplýva, že s ním nebol oboznámený.

V zmysle vyššie uvedeného rozhodnutia ESLP je preto treba konštatovať, že týmto postupom odvolacieho súdu (t. j. Krajského súdu v Nitre), ktorý nedoručil vyjadrenie odporkyne k odvolaniu odvolateľovi, došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zároveň k odňatiu možnosti navrhovateľa konať pred súdom, čo je potrebné považovať za procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. v nadväznosti na ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.

Dovolací súd teda prihliadol na vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., ktorá sa vyskytla v štádiu odvolacieho konania v podobe nedoručenia vyjadrenia odporkyne navrhovateľovi.

Pretože odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom, zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť, dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O. s. p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil v napadnutom výroku (§ 242 ods. 1 O. s. p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou odvolacieho súdu bude doručiť vyjadrenie odporkyne k odvolaniu navrhovateľa a až po vykonaní tohto procesného úkonu bude možné pokračovať v odvolacom konaní.

V následnom rozhodnutí rozhodne dovolací súd aj o trovách tohto dovolacieho konania (§ 243 b ods.5 O. s. p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. júna 2016

JUDr. Oľga T r n k o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. M.